

TOMAŽ HUMAR JE SOLO PREPLEZAL NAJTEŽAVNEJŠO SMER V YOSEMITSKEM EL CAPITANU

PETNAJST DNI SAM V MOLČEČI STENI

MARJAN RAZTRESEN

Po petih nadvse tveganih, vendar nemara prav zato tudi nadvse uspešnih himalajskih odpravah se je slovenski alpinist **Tomaž Humar** sklenil preizkusiti še v drugačnem alpinizmu, v tehničnem plezanju. Kot vedno zadnja leta si je tudi tokrat zadal vrhunski cilj: preplezati popolnoma sam, solo torej, ta čas najtežavnejšo tehnično smer v znamenitem kalifornijskem El Capitanu, Reticent Wall, Molčečo steno, ki so jo pred tremi leti kot prvi zmogli domačini **Steve Gerberding**, »ameriški **Franček Knez**«, kot ga je označil Humar, kar pomeni, da je izjemen plezalec, **Scott Stowe** in **Lori Reddel**. Ko je Tomaž Humar 8. septembra prišel v Ameriko in se prvič v življenju znašel pod El Capom ter izkušenim ameriškim plezalcem pripovedoval, česa se namerava lotiti, so se mu prizanesljivo nasmihali in mu po ovinkih svetovali, naj se loti česa bistveno lažjega ali pa se vrne domov. Vendar trmasti Slovenec ni odstopil od svojega načrta in je preplezal tisto, kar se je bil namenil preplezati.

MOLČEČI AMERIŠKI PLEZALCI

Tomaž Humar, ki je uradno zaposlen pri slovenski carini, se je na to plezanje vsestransko odlično pripravil. Na pot je odšel s splitskim filmskim snemalcem in predvsem alpinistom **Stipetom Božičem** in njegovim asistentom **Joškom Bojičem**, poleg sta odšla še slovenski alpinist **Damjan Kočar** in odličen fotograf **Matej Mejovšek**, da bi bilo plezanje kolikor je le mogoče dobro dokumentirano, kar bi bilo pozneje mogoče uporabiti tudi kot promocijsko gradivo za Slovenijo in kot uspešen prispevek za katerega od številnih svetovnih festivalov gornjskih filmov. »Še pred nekaj leti si česa takega ne bi mogel privoščiti, ker za to nisem bil zrel niti psihično, niti denarno,« je Tomaž Humar po vrnitvi povedal v prostorih svojega sponzorja, Servisa **Debevc** v Mengšu. »Po himalajskih izkušnjah in po ustreznih treningih sem se zdaj odločil za to smer.«

Ekipa je bila na poti od 8. septembra do 31. oktobra. Pod steno je Humar sicer prišel opremljen z vsemi razpoložljivimi tehničnimi podatki, tam pa je pričakoval

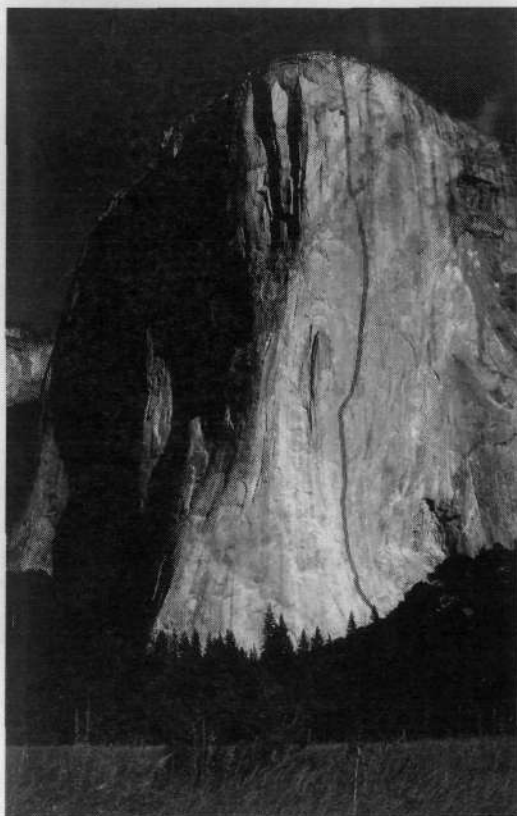
Tomaž Humar v steni: huronski krik po petnajstih dneh napornega plezanja čisto na meji zmogljivosti.

Foto: Matej Mejovšek

še kakšne podrobnosti, ki bi mu jih povedali izkušeni ameriški plezalci. Vse je poskusil, da bi kaj izvil iz njih, vendar dodatnih informacij pri domačinih nikakor ni mogel dobiti. Ta čas, ko je še pričakoval kakšen tak podatek, je opravil prvo ponovitev (ki je bila hkrati tudi prva solo ponovitev) smeri Negative Pinnacle Centre, ki je ocenjena s tehnično oceno A4, in s tem postal prvi tujec, ki je to smer soliral.

Potem se je lotil smeri, zaradi katere je prišel v Kali-

* * * * *
 * *Bralcem Planinskega vestnika,* *
 * *dopisovalcem in sodelavcem* *
 * *ter vsem prijateljem planinske ideje* *
 * *želimo zadovoljne božične praznike* *
 * *ter srečno, zdravo in vsestransko uspešno novo leto 1999.* *
 * *Uredništvo in uprava Planinskega vestnika* *
 * * * * *

Smer Reticent Wall, Molčeča stena, 1300 metrov visoka, skoraj popolnoma gladka navpičnica v El Capitanu

fornijo. Reticent Wall je veličastna, 1300 metrov dolga navpična smer, katere raztežaji so dolgi od 60 do 67 metrov in ocenjeni z modernimi tehničnimi ocenami, zato so raztežaji z navidez razmeroma nizkimi ocenami neprimerno težji od raztežajev v drugih smereh, ki so ocenjene z istimi, vendar klasičnimi tehničnimi ocenami. Padec v raztežaju z moderno oceno A4 in A5 je lahko dolg tudi do 130 metrov in je ob pristanku na poli-

Priznanja za najzaslužnejše

V hotelu Grad Hrib v Preddvoru so 5. decembra na slovesnosti podelili najvišja priznanja Planinske zveze Slovenije za letošnje leto, svečane listine in Spominske plakete. Svečane listine so letos prejeli štirje izredno zaslužni slovenski planinci, in sicer **Maks Dimnik** iz PD Jesenice, **Alojz Jan** iz PD Gorje, **Božidar Jordan** iz PD Polzela in **Franc Salberger** iz PD Dovje-Mojstrana. Spominsko plaketo je prejelo 12 zaslužnih planincev, ki so letos slavili primerno visoke okrogle življenjske jubileje.

ci ali drugačni izraziti skalni tvorbi lahko usoden. Po tako visokem padcu, pravi Humar, te zabije v steno in te razmesari, zato v tej smeri preprosto ne smeš pasti, ker padca ne preživiš, po plezalnih pravilih pa med raztežaji ne sme biti pripomočkov, ki bi plezalca zaustavili in mu skrajšali padec.

»Tako dolge smeri dotlej še nisem plezal,« nam je pripovedoval Humar, »zato sem pred vstopom v Molčečo steno preplezal nekaj krajših smeri. Tako sem se navadil tako na drugačno kamnino kot na drugačne tehnične pripomočke, kot so, na primer, bakrene glavice.«

EN RAZTEŽAJ S STO KILAMI OPREME NA DAN

Brez izčrpnih dodatnih informacij, koliko časa bi, na primer, realno potreboval za plezanje te smeri, se je glede na razmeroma skromne podatke iz literature odločil, da bo preplezal en raztežaj na dan. To je navidez malo, vendar je treba vedeti, da je moral vsak raztežaj preplezati trikrat, ker je moral v steni vse opraviti sam: najprej ga je preplezal kot prvi plezalec in ga zavaroval od zgoraj, potem je splezal nazaj po transportno vrečo in vse drugo, kar je imel s seboj, ter z njo odšel na vrh ta dan preplezanega raztežaja, kjer je tovor pustil in se vrnil na začetek tega raztežaja, da je iz tistega varovališča pobral vse tehnične pripomočke in šel spet na vrh raztežaja.

S seboj v steno je vzel bistveno preveč opreme in prav malo hrane. Predvsem je bila velika teža voda, 40 litrov te tekočine ali tri litre na dan. Oprema, ki jo je vlekel preko stene, je bila težka sto kilogramov, saj je moral med drugim nesti s seboj tudi visečo posteljo, ki jo je vsak večer vpel v navpično steno in v njej kolikor je bilo le mogoče udobno prespal. Že prve dni je imel zaradi vlečenja težkih tovorov na rokah krvave žulje, s takimi rokami pa je moral potem še plezati – in to kako! Zaradi tega in zaradi plezalskih naporov je imel v rokah hude krče, kajti tako dolgih smeri ni bil navajen plezati. Proti bolečinam je zadnjih sedem dni jemat zdravila, v velikansko moralno oporo mu je bila spremljevalna ekipa, ki ga je spodbujala, sam pa je bil psihično tudi tako odlično pripravljen, da ni nikoli niti za trenutek pomislil na kaj drugega kot na plezanje do vrha.

Najresnejše težave je imel v petem od trinajstih raztežajev, kolikor jih je bilo do vrha smeri. Pozneje je zvedel, da so Američani, ki so ga gledali, skleпали stave, ali bo padel ali ne, večina pa je bila trdno prepričana, da bo zdaj-zdaj omahnil. Vendar je Humar vedel, da se mu to ne sme zgoditi, ker tak padec ne bi pomenil samo konca tega, ampak tudi vseh drugih njegovih plezanj.

Med njegovim plezanjem Molčeče stene se je vreme večkrat spremenilo. Tako je bil pred ključnim raztežajem zaradi snega prisiljen en dan počivati, dobra ped snega pa je bila tudi na vrhu stene.

Kot je na tiskovni konferenci po Humarjevi vrnitvi povedal dober poznavalec El Capitana in smeri v njem **Miha Praprotnik**, je Humar s tem plezanjem začel novo poglavje najzahtevnejšega tehničnega plezanja pri nas, solo preplezana Molčeča stena pa je tudi za

svetovne razmere največji plezalski dosežek. Kaj bi pomenil, so dobro vedeli ameriški plezalci, ki prav iz tega vzroka Humarju pred začetkom plezanja niso hoteli dati nobenih podatkov, ki bi mu morebiti nekoliko olajšali plezanje, pravi gospodarji in najboljši poznavalci te stene, Američani, pa bi z uspehom nekega tujca dobili dobro plezalsko lekcijo.

KNJIGA O MEJAH MED ŽIVLJENJEM IN SMRTJO

Tomaž Humar sprva ni hotel govoriti o vseh težavah, ki jih je imel v tej steni in v tej smeri, potem je le odkril nekaj teh skrivnosti. V dneh, ko je bil v steni, je bilo za Kalifornijo nenavadno hladno, sicer pa se je vreme menjavalo od žgočih sončnih dni do močnega vetra, ki je v tako dolgih raztežajih zapletal vrvi in jih nosil, kamor ne bi bilo treba. Američan Steve Gerberding, ki je smer prvi plezal, je bistveno večji od Humarja, zato je laže dosegal izredno redke drobne razčlembе v sicer skoraj gladki smeri. Tako Humarju pogosto ni ostalo drugega, kot da je z roko segal kolikor je le mogel visoko in na slepo zatikal zatiče, potem pa večkrat zaupal v srečo, kajti takšno varovanje je bilo karseda tvegano. Ko je petnajsti dan plezanja prišel iz stene in po pol meseca spet stopil na ravna trdna tla, so mu noge klecnile, ker je preprosto pozabil hoditi. »Sicer pa v El Capitan in v to smer nisem šel delat rekordov,« pravi Tomaž Humar, »ampak sem se odločil sam preplezati to zahtevno tehnično smer. Vedel sem samo to, da ne smem napraviti napake in pasti, ker bi bilo to skrajno usodno in s tem vsega konec. Po plezanju v Himalaji sem se tako preizkusil še v drugi alpinistični panogi, v tehničnem plezanju.«

Ali so ga omrzline s himalajskega Nuptseja zelo ovirale pri sedanjem plezanju? Takrat mu je namreč mraz tako hudo poškodoval prste na nogah, da so zdravniki premišljevali o amputaciji in se potem odločili za odstranitev samo najhujše prizadetih delov prstov. Zaradi tega ima zdaj nekaj težav, »ker prsti ne bodo nikoli več tako dolgi, kot so bili, vendar je ob bolečinah in težavah treba stisniti zobe in potpeti, ker s tem pač moram živeti«.

Ob vseh dosedanjih uspehih pa »še nisem dosanjal vseh svojih sanj«, kot je dejal, »in hočem doživeti še katero od hribovskih zgodb, za katere pa upam, da ne bodo tako napete, kot je bilo zadnjih šest, pet v Himalaji in šesta v Yosemiteih. Toda ker so moji cilji tako visoki, so tudi uspehi tvegani, saj je bilo vsaj mojih zadnjih šest plezalskih zgodb vedno dobesedno na meji med življenjem in smrtjo«.

Kot je napovedal, pripravlja Tomaž Humar knjigo o svojih plezalskih doživetjih, ki bo predvidoma izšla februarja prihodnje leto. Če se bo avtor enako izkazal pri pisanju kot se je doslej pri plezanju, bo to vsekakor izredno napeto branje.

Odpravo Tomaža Humarja v steno El Capitana v Yosemiteškem narodnem parku so podprli Camp, Beal, Black Diamond, M&M, Iglu šport, K2 alpinist, Elektro Ljubljana, Porsche leasing, Servis Debevc, KRTI d.o.o., Zdravje d.o.o., občina Kamnik, PD Kamnik, JATA, Emona krmila, Trizna, Igor Šport, 3S šport, Citywall, Miam d.o.o., Canon Avtotehna, Šport market, Mizarstvo Urbanija, Lado Ogrin, Ministrstvo za finance – carina.

namesto komentarja ZADNJA STOPNICA STOLETJA

Kolikor starejša je osrednja slovenska planinska organizacija, toliko bogatejša je njena zgodovina in toliko več je tako pomembnih dogodkov, da bi se jih bilo vredno spomniti in nanje posebej opozoriti najširše planinsko občinstvo. V duhu sedanjega časa kajpada ne bi bilo primerno, da bi proslavljali z zborovanji, govori in množičnimi planinskimi srečanji, ki bi jih lahko imenovali kar veselice, ker bi se tako končale; lahko pa bi se, čeprav se zdi na prvi pogled staromodno, nanje spomnili z obnovo katere od zanemarjenih poti, prostovoljnimi delom za posodobitev katere od planinskih postojank ali zbiranjem denarja za katero od takšne injekcije potrebnih planinskih dejavnosti.

Toda kateri od tako ali drugače okroglih obletnic bi bilo vredno, umestno in smotno nameniti vsesplošno pozornost? Ali ne bi bilo proslavljanje katere od teh lahko označeno kot neprimerno obujanje planin-

skega in nemara še drugačnega spomina? Ali se ne bi del planinskega občinstva spotaknil nad načrtovanim proslavljanjem dogodka, ki ga v njihovih očeh ne bi bilo mogoče označiti samo kot planinskega, ampak tudi kot vsaj napol političnega? Ali zaradi tega nekateri planinci takega – čeprav objektivno pomembnega – planinskega dogodka ne bi morda bojkotirali?

Veliko strpnosti bomo potrebovali v prihodnjem in v prihodnjih letih tudi na gorskih poteh in še nekoliko več v planinskih kočah, še največ pa na planinskih sestankovanjih, kjer bodo izvoljeni planinski pooblaščenki načrtovali dogodke za prihodnjo zgodovino slovenskega planinstva. Veliko strpnosti in modrosti bo potrebno, veliko širine in kulturnih izmenjav mnenj. Le tako bomo pod iztekajoče se stoletje in predvsem pod zadnje leto tega stoletja lahko zapisali, da planinska, gorniška ali hribovska organizacija skupaj z vsemi njenimi »udi« ni bila v tem stoletju samo množična, ampak tudi in predvsem vsestransko uspešna. Po tem, po uspešnosti in premočrtnosti, ne pa po ideologijah nas bodo stoletje pozneje in tudi že mnogo prej ocenjevali zanamci.

Marjan Raztresen